

Kirje

18.1.2021

VN/27903/2020
VN/27903/2020-PLM-3

JAKELU

Puolustusministeriön lausunto liikenteen automaation toimenpide- ja lainsäädäntösuunnitelmasta

Puolustusministeriö pitää suunnitelmassa kaikille liikennemuodoille asetettuja tavoitteita perusteltuina ja kannatettavina. Suunnitelmassa tulisi kuitenkin näkyä paremmin se, että valmistelussa ja kehittämisessä huomioidaan kattavasti Suomen kansallinen etu, mukaan lukien puolustusministeriön hallinnonala, ja kehittämisessä huomioitaisiin tehokkaasti ja kattavasti vuorovaikutusta eri hallinnonalojen välillä.

Puolustusministeriö näkee, että suunnitelma toteutuessaan mahdollistaa erilaisia uusia toimintoja erityisesti puolustushallinnon normaaliolojen kuljetuksissa. Liikenteeseen ja liikenneinfraan liittyvän ajantasaisen tiedon monipuolisella hyväksikäytöllä arvioidaan olevan hyvät mahdollisuudet parantaa erityisesti tilaus-toimitusketjujen suunnittelua, taloudellisuutta, joustavuutta ja joukkojen suorituskykyä. Eri toimintojen ja vaiheiden optimoinnilla kyetään parantamaan myös ympäristöystävällisyyttä.

Suunnitelmassa tulisi huomioida selkeämmin yhteiskunnan varautumiseen ja valmiuteen liittyvät näkökohdat.

Puolustusministeriö pitää tärkeänä, että seuraavat asiakokonaisuudet tulisivat jatkovalmistelussa huomioiduiksi:

1. Varautuminen ja valmius

Varautumisen ja valmiuden näkökulma kansallisen turvallisuuden ja sotilaallisen suorituskyvyn osalta tulisi huomioida kiinteänä osana liikenteen automaation toimenpide- ja lainsäädäntösuunnitelmaa. Suunnittelutyöhön/-ryhmään tulisi puolustusministeriön näkemyksen mukaan asettaa puolustushallinnon edustaja ja myös muiden turvallisuusviranomaisten osallistamista työhön tulisi arvioida.

2. Kansallisen määräsvallan säilyttäminen ja päätöksenteon vasteaika

Automaatiotoimintojen käyttöönotossa ja käyttöönoton purkamisessa ja/tai rajoittamisessa niistä päättämisen olisi pystyttävä tekemään kansallisesti. Päätöksenteossa ja päätöksentekoprosessissa on huomioitava se, että päätösten on oltava tosiasiallisesti vaikuttavia myös niin sanotun nopean tilannekehityksen tilanteissa. Sääntely-ympäristössä ja päätöksentekomekanismissa on huomioitava, että eri turvallisuustoimijoiden toimenpiteiden on oltava täytäntönpantavissa ilman viivytystä. Tämä on otettava huomioon myös normaaliolojen mukaisessa lainsäädännössä.

3. Digitaalinen infrastruktuuri

Digitaalisen infrastruktuurin hyväksikäytön osalta on huomioitava sekä sotilaalliseen tarpeeseen pohjautuva infrastruktuurin käyttäminen, että turvallisuuskriittisen tiedon suojaaminen vääriin käsiin joutumiselta. Tästä esimerkkinä voidaan mainita paikka- ja liikennetiedon käyttöön saaminen sekä

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 31
00131 Helsinki

Eteläinen Makasiinikatu 8 0295 16001
Helsinki +358 295 16001

kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

käytön rajaaminen tai poistaminen. Tiedon käyttö on suunniteltava siten, että tietoa voidaan edelleen käyttää viranomaistoiminnoissa, vaikka sen julkinen käyttö olisi estetty.

4. Sotilaallinen liikkuvuus

Jatkosuunnittelussa tulee varmistaa, ettei suunniteltu toteutus ole ristiriidassa sotilaallisen liikkuvuuden liikenneinfrastruktuurin kaksoiskäyttökriteeristön määrittelytyön (Dual-use requirements for transport infrastructure projects funded by CEF under the Military Mobility envelope) kanssa.

5. Vesiliikenne

Suunnitelmassa varaudutaan toisaalta miehittämättömiin aluksiin ja toisaalta automatisoituihin vesiliikenteen palveluihin, kuten etäluotsaus. Kaikkien hankkeiden osalta on huolehdittava, että lainsäädännössä kauppameriliikenteelle asetettaviin velvoitteisiin kirjataan poikkeus Puolustusvoimien (sekä Rajavartiolaitoksen) aluksille. Merivoimat pyrkii lähtökohtaisesti noudattamaan mahdollisimman samanlaista prosessia kuin siviilimeriliikenne, mutta etenkin operatiivisista tarpeista johtuen on sääntelystä voitava poiketa. Tällaisia ovat muun muassa erilaiset alusrakenteisiin ja raportointivelvoitteisiin liittyvät säännökset.

Vastaava poikkeus on jo nykyisin voimassa olevassa kansallisessa lainsäädännössä, kuten merenkulun ympäristönsuojelulaissa (1672/2009) ja IMO:n kansainvälisissä sopimuksissa, kuten Kansainvälinen merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevassa yleissopimuksessa (ns. STCW-sopimus, SopS 22/1984).

Automatisoituihin palveluihin siirryttäessä on tärkeää varmistaa se, että niissä käsitelty tieto on saatava myös aluevalvontaviranomaisten käyttöön. Aluevalvontatehtävän suorittamiseksi on tarpeen saada tieto kaikista aluevalvontaan liittyvistä olennaisista seikoista riippumatta siitä, missä muodossa ne on saatu. Vastaava velvoite VTS-palveluntarjoajan osalta on nykyisin alusliikennepalvelulaissa (623/2005).

Sota-alusten toiminnan automatisoituessa on lisäksi tarpeen huolehtia siitä, että kansainväliset sota-aluksen määritelmät pysyvät ajantasaisina. Tällä hetkellä määritelmä löytyy YK:n erioikeusyleissopimuksen (SOPS 50/1996) 29 artiklasta, jonka mukaan sota-aluksen on oltava "valtion asianmukaisesti tehtävään määräämän upseerin komennossa ja jonka miehistö on tavanomaisen sotilaskurin alainen". Lukuisat kansainvälisoikeudelliset poikkeukset siviilimeriliikennettä koskevista säännöistä on sidottu tähän määritelmään.

Puolustusministeriö katsoo vastaisuudessaakin olevan tärkeää, että sota-aluksia koskeva poikkeussääntely pysyy laajuudeltaan entisen kaltaisena, vaikka alus olisikin miehittämätön. Edustettaessa Suomea kansainvälisillä merioikeudellisia sopimuksia käsittelevillä foorumeilla, erityisesti IMO:ssa, on tärkeää tuoda esille tarve miehittämättömien sota-alusten kuulumisesta samojen sääntöjen alle kuin miehitettyjenkin.

6. Ilmailu

Suunnitelmassa ja tehdyssä toimenpide- ja lainsäädäntösuunnittelussa tulisi huomioida myös ilmailun osalta Puolustusvoimien toiminta, Suomen kansallisen edun varmistaminen ja yleinen varautumiseen liittyvä toiminta kattavammin. Sotilasilmailu on olennainen osa tätä kokonaisuutta.

Lainsäädännön tulvan kehittämisen linja ei voi rakentua vain siviilitoiminnan ja –hallinnon ympärille. Kokonaisuus vaikuttaa olennaisesti Ilmavoimien tehtävien toteuttamiseen osana integroidun ilmailun toimintaympäristön kehittämistä.

Miehittämättömän ilmailun automaation osalta suunnittelu, tuleva toiminta ja lainsäädäntöön tehtävät muutokset heijastuvat Suomessa aina suoraan myös sotilasilmailun toimintaedellytyksiin. Ilmatila toimintaympäristönä on kansallisesti pitkälle integroitu. Ilmailuun liittyvä valmistelu, kehittäminen ja lainsäädännön valmistelu on tehtävä laaja-alaisesti valmistellen. Teknologisen kehityksen edistämisessä on huomioitava aina myös sen aiheuttamat riskit.

Miehittämätön ilmailu tulee kehittymään ja laajentumaan jopa merkittävästi lähivuosina. Suunnitelmassa tulisi näkyä maanpuolustus ja Puolustusvoimien intressit kokonaisuudessaan yleisellä tasolla. Suunnitelma ei sisällä käytännössä lainkaan huomioita Puolustusvoimien toimintaan liittyen tai osuudesta kyseisen toiminta-alueen kehittämisessä.

7. Lopuksi

Liikenteen kehittämisessä ja varautumisessa liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla on merkittävä painoarvo, mutta ilman integroidun toimintamallin ja yleisten varautumisvelvollisuuksien kautta suunnitelmassa tulisi huomioida kyseisen hallinnonalan omat varautumisvelvollisuudet. Lisäksi tulisi huomioiden Puolustusvoimien toimintaan liittyvät vastuut ja yhteistoimintavelvoitteet.

Suunnitelma perustuu kokonaisuudessaan, mutta eritoten miehittämättömän ilmailun automaation osalta, yksityisten intressien ympärille ja taloudelliset näkökohdat tuodaan vahvasti esiin. Näiden näkökohtien lisäksi suunnitelmassa tulisi ottaa vahvemmin kantaa myös Puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien suorittaminen ja automaation yhteiskunnalle aiheuttamat riskit niin maanpuolustuksen kuin kansallisen turvallisuuden osalta.

Puolustusministeriö ei pidä hyvänä toimintatapaa, jossa vahvasti puolustushallinnon alaan vaikuttavaa laaja-alaista suunnitelmaa valmistellaan ilman puolustushallinnon osallistumista. Puolustushallinnon osallistamisella suunnitelmasta olisi saatu kattavampi ennen lausuntokierrosta. Nyt suunnitelman tekstin muuttaminen on huomattavasti vaikeampaa. Tämän tyyppisiä suunnitelmia pitäisi valmistella mahdollisimman laaja-alaisesti.

Lausuttavana olevan suunnitelman tavoitteet on asetettu kunnianhimoisesti ja pitkälle tulevaisuuteen. Teknologisen tulevaisuuden ennustaminen on kuitenkin erittäin haasteellista, mikä vaikeuttaa pitkälle aikavälille ulottuvien toimenpiteiden suunnittelua. Jatkotyön kannalta keskeistä on suunnitelman päivitysmahdollisuuksien turvaaminen. Tarveperusteiset ja ihmislähtöiset suunnitteluperusteet ovat kannatettavia, mutta samalla tulee kuitenkin varmistaa viranomaisten mekanismit, joilla mahdollistetaan suunnitelmaan sisältyvien toimintojen valvonta ja hallinta myös mahdollisissa poikkeusoloissa ja sitä alemmissa normaaliolojen poikkeustilanteissa.

Viranomaiskokonaisuuden jatkovalmistelu tulee perustua järjestelyyn, joka mahdollistaa kokonaismaanpuolustuksen vaatimusten huomioimisen eri näkökulmista.

Hallitusneuvos,
lainsäädäntöjohtaja

Hanna Nordström

Vanhempi hallitussihteeri

Kosti Honkanen

Jakelu Liikenne- ja viestintäministeriö

Tiedoksi PLM HO Hallintopoliittinen osasto, Teemu Penttilä
PLM Kansliapäällikkö, Jukka Juusti
Pääesikunta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET
FINNISH GOVERNMENT

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av dokument
Electronic signature of a document

Asia / Sak / Case:

VN/27903/2020

Puolustusministeriön lausuntopyyntö liikenteen automaation toimenpide- ja lainsäädäntösuunnitelmasta

Asiakirja / Dokument / Document:

VN/27903/2020-PLM-3

Puolustusministeriön lausunto liikenteen automaation toimenpide- ja lainsäädäntösuunnitelmasta

Allekirjoitukset / Underskrifter / Signatures:

Allekirjoittaja Undertecknare Signed by	Allekirjoituspäivämäärä Datum för underskrift Date of signature	Varmenteen myöntäjä Certifikatutfärdare Certificate issued by
Honkanen Kosti 911754717	2021-01-18T15:38:55	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Qualified Certificates - G2\ OK
Nordström Hanna 911755592	2021-01-18T15:42:18	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Qualified Certificates - G2\ OK

Sähköinen varmennetieto / Elektronisk certifikatuppgift / Electronic certificate information:

319d533ed6b7933bd2cefd5ad890925c484e187b9ac740a8e0baeeef7308e169